
OBSAH

POČÁTKY CIVILIZACE VE VÝCHODNÍ ASII A DALŠÍCH SVĚTECH STAROVĚKU 6

1. kapitola

Starověká Indie 8

2. kapitola

Starověká Čína 30

3. kapitola

Další světy starověku 56

4. kapitola

Konec starého světa 72

KLASICKÉ ANTICKÉ STŘEDOMOŘÍ – ŘECKO 82

1. kapitola

Kořeny jednoho světa 84

2. kapitola

Řekové 90

3. kapitola

Řecká civilizace doby klasické 118

4. kapitola

Helénistický svět 156

Chronologický přehled 180

Kapitoly a obsah 182

Obsah jednotlivých dílů 184

Rejstřík 186

Poděkování za fotografie 192

REJSTŘÍK

A

Abú Simbel 72
 Adžanta, jeskyně 26, 27
 Afghánistán a Alexandr 161
 Afrika 57–62
 Čadské jezero 58, 59
 klimatické změny 57–58, 58
 národy 58–9
 nilské údolí 58, 60
 Sahara 56, 58, 58
 vliv Egypta 58–59, 62
 železná ruda 60, 62
 Afrodíté, řecká bohyně 94, 99
 Agni, védský bůh 15, 16
 Achaimenovci, dynastie v Persii 75, 78,
 81, 111, 112, 167
 Achilles, řecký hrdina 94, 97, 162
 Aigai, hlavní město Makedonie 156
 Aiolové 90
 Aischylos (525–456 př. n. l.), řecký
 dramatik 136, 148, 149, 150
 Akadémie v Athénách, Platónova škola
 143, 145, 170
 Akropolis v Athénách 82, 105, 129, 130,
 151, 153, 172
 obnovena Periklem 82, 129–130, 129
 postavena za peníze dělského spolku
 129–130
 zničena za perského útoku 82, 129
 Alexandr Veliký (356–323 př. n. l.)
 Aristotelův žák 145, 160
 jeho tělo odvezeno po smrti do Egypta
 165
 makedonský král 89, 160–164, 160,
 163, 164
 manželství 162, 163
 následník perského trůnu 161, 164
 osobní vlastnosti 162–163
 pohrobek 164
 potření perské říše 161, 161
 sarkofág 164
 tažení na východ 161
 Thébý srovnány se zemí 160
 umírá v Babylonu 161, 161
 výkony 162–164
 vytvoření makedonské říše 160–164
 viz též Makedonie; makedonská říše;
 Filip II.
 Alexandrie 140, 167, 169
 knihovna 170
 prim ve vědě 170
 založení Alexandrem 161
 Alexandrova říše, rozpad 164–165, 165
 Amerika 62–64
 Anabasis od Xenofonta 156
 Anaximandros, (610–547 př. n. l.) řecký
 filozof 140
 An-jang, hlavní město říše Šangů 45
 antický svět 86–88, 89, 124–125
 viz též východní Středomoří
 Antigonovci, makedonská dynastie 165, 165

Antiochie, hlavní město seleukovské říše
 165, 167
 Antiochos IV., syrský král (175–164
 př. n. l.) 172
 Anúpe, egyptský bůh 73
 Apollón, řecký bůh 90, 96, 97, 134
 chrámy 137, 151
 „Apollón“ z Piombina 90
 archeologické prameny 11, 14, 86, 87
 Archilochos z Piréné, řecký sochař 167
 Archimédés (287–212 př. n. l.), řecký
 matematik 169, 170
 architektura
 čínská 52–53, 54
 helénistická 139
 megalitická 67–69, 69, 70, 71
 perská 75, 79–81, 79, 80
 řecká 151–152, 152
 Akropolis 82, 105, 129, 153, 172
 dórský a iónský řád 120, 152, 153
 egyptské vzory 99
 chrám Svornosti 109
 Parthenón, athénský chrám 82, 105,
 128, 130, 134, 151, 153
 pronikání to tehdejšího světa 151
 vojenská 158
 viz též umění; řecké umění; chrámy;
 divadla; paláce
 Árijci
 v Indii 14–17
 v Persii 75–76
 árijská kultura 14–18
 náboženství 15–16
 politické systémy 17
 Aristarchos ze Samu (310–264 př. n. l.),
 řecký astronom 170
 Aristofanés (448–380 př. n. l.), řecký
 autor komedií 148, 151
 Aristotelés (384–322 př. n. l.), řecký
 filozof 104, 133, 143
 idea průměru 145
 o městském státě 145
 o Pythagorovi 141–142
 sběr a třídění údajů 139, 145
 věda deduktivní logika 145
 založil Lykeion 145
 armády 18
 asyrská 157
 makedonská 157
 vzpoura 161, 161
 perská 111, 112–114, 114
 reorganizace Alexandrem 162
 řecká 100–101, 121
 řeckých a makedonských žoldnérů 173
 spartská 101, 114, 120
 Arménie 164
 Arsakovci, parthská dynastie 176
 Artaxerxés I., perský král (464–424 př. n.
 l.) 77, 80
 astrologie 173
 astronomie 43, 142–143
 Čína 43, 52

megalitické monumenty 68
 ptolémaiovská 142
 pythagorovská 142
 Země se otáčí kolem Slunce 170
 viz též řecká věda
 Asyřané 62, 72, 79
 Ašóka, maurijský vládce Indie (264–228
 př. n. l.) 19
 Aššurbanipal, asyrský král (668–626 př. n.
 l.) 74
 Athéna, řecká bohyně 90, 94, 95, 105,
 128, 131
 posvátný olivovník 130
 Athény 115, 118, 121
 areopag 96, 132, 133
 bitlé 131
 demokracie viz athénská demokracie
 dikasterion 131
 dominantní řecký stát 129–130
 dramatické festivaly 148
 ekleziá 105, 131
 ekonomické ohrožení Korintu 119, 121
 Hipparchos, tyrán 104
 hospodářství 104–105, 130
 chudá půda 103
 imperialismus 131
 katastrofální výprava na Sicílii 122, 131,
 136, 177
 komedie 99
 kulturní a politický primát 129–130
 obchod v rukou metoiků (Neřeků) 98
 obnova 122
 oligarchie 122, 133, 160
 Peisistratos, tyrán 104
 Pireus 121
 politikové 132
 porážka Peršanů u Marathónu 112
 porážky Makedonci 159
 postavení žen 126
 profesionální úřednictvo 103
 převaha ve filozofii 170
 ražba mincí 124
 rozvod 126–127
 soupeření se Spartou 118
 společenské instituce 126–128
 válečné loďstvo 112, 130–131
 postavení flotily díky stříbrným
 dolům v Laurii 130
 role v peloponnéské válce 120, 121
 triéry 113
 u Salamíny 115
 ztráta válečného loďstva na výpravě
 na Sicílii 122
 Velké Panathénaje, průvod 105, 134
 vláda 104, 104, 105
 vůdce dělského spolku 118, 129–130
 vykořisťování dělského spolku 118–119,
 129
 vysokí úředníci 131, 132
 vývozní hospodářství 100, 103, 105
 vzdělání 127
 vzpoura proti Makedonii 160

vzpoura proti makedonské vládě 160, 165
 viz též Akropolis; Parthenón
 Attalovci, dynastie v Pergamu 165
 Attika 91, 93, 103, 104–105
 stříbrné doly v Laurii 125, 130
 vyklizena Peršanům 115
 Aztékové 63

B

babylonská říše 72
 poražena Kýrem Velikým 111
 Baktrie, řecké království 165, 176
 Balkán, zpracování kovů 66–67
 balkánské cesty 86
 Balúčistán 10, 11
 básnictví viz řecká literatura
 bavlněné tkaniny, harappská kultura
 12–13
 Bengálsko 20
 Berbeři 58
 Bhagávadgita 20
 Bithýnie 164
 bitvy
 u Eurymedontu (467 př. n. l.) 111
 Issu 161
 Leukter (371 př. n. l.) 123
 Marathónu (490 př. n. l.) 112, 116,
 119, 128
 Mykalé (480 př. n. l.) 115, 118, 123, 147
 Plataji (480 př. n. l.) 115, 118
 Salamíny (480 př. n. l.) 115, 116
 Thermopyl (480 př. n. l.) 114, 115
 Bódhgaja 28
 Boiótie
 spojenec Sparty 120
 terč athénské agrese 119
 Brahma, hinduistický stvořitel všech věcí
 23, 24, 24
 bráhmání, árijští kněží 15, 16, 17, 23,
 24–25, 26
 bráhmány, indické texty 18
 bronz (kov)
 Čína 36, 37, 45
 Indie 20
 bronzové sochařství
 Čína 35, 36, 37, 47, 53, 54
 indické 24
 řecké 90, 99, 99, 104, 107, 135, 154
 viz též řecké umění; sochařství
 Buddha (Siddhártha Gautama) (563–483
 př. n. l.) 26–29, 26, 27, 28, 28
 buddhismus 21, 23, 27–29, 52
 osmidílná stezka 27
 Velká stupa v Sánči 6, 29
 Byzantion 157

C

Carnac, megalitické seskupení 69
 cín, Evropa 67, 86
 civilizace

Čína
jedinečnost její povahy 52–54
počáteční šíření na jih 31, 31
trvanlivost 30
za dynastií Šang a Čou 36–38
Čchu 40
egyptská 62
integrace na Předním východě 72–73
klasická středomořská 86–88, 87, 89,
124–125
olmécká 63–64
počátky v Indii 11, 12
pozdní vznik v Evropě 65–66
řecká viz řecká civilizace
údolí Indu 8, 12
viz též řecká civilizace; řecká kultura

Č

Čadské jezero, kolísání hloubky 59
Čchu, civilizace 40
Čína
astronomie 43, 52
Čchin, říše 39
Čou, dynastie 37–38, 37, 40
dialekty 45
dlouhé trvání 30
filozofie 47–51, 50
izolace od vnějších vlivů 32
kalendář 43
keramika 54
komunistická historiografie 40
marxistická republika 35, 47
měna 46, 47
mystika 50
neolitická kultura 32–34, 34
období „sta škol“ 47
období Válčících států 38–40, 47
proso 36
prostý lid
bědný stav 40–41
jako součást statků 47
uctívání přírodních būžků 42, 45
vyloučení z rodového společenství
41, 42
prvobytně pospolný komunismus 36
přírodní poměry 31–34
rodové uspořádání 36, 40, 41–42
role panovníka 43
závislost na největších knížatech 47
společenské rozdělení 40–42, 46–47
Šang, dynastie 35, 36–37, 36, 37, 39,
41, 44, 45, 53
šlechta
monopol na nošení zbraní 46
privilegia 41
rostoucí nezávislost 46–7
vlastnictví statků 47
technika 44–45
terakotové sochy 52, 55
tresty 41
úcta k předkům 41, 50, 53
urbanizace 45–46
úřednický aparát 43
Velká čínská zeď 30, 31
věšty 42, 44, 44
vojenská technika 46
zavádění železa 44–45
zbraně 44, 46
zemědělství 32, 34, 36
Žlutá řeka 31, 32–34
viz též dynastie Čou; dynastie Šang

čínská společnost, rozčlenění 40
čínsko-tibetská jazyková rodina 45
Čou, dynastie 37–38, 38, 40, 40, 46–47
konec období 44, 46
rodová struktura 41
sesazení Šangů 37, 42–43
vliv na údolí Jang-c-ťiang 40
vypuzení barbary 38, 38

D

Dakšínská plošina 9, 20
Dammapadha 26
Dáreios I. (558–486 př. n. l.), perský král
(522–486 př. n. l.) 77, 78–79, 78, 111
nezdařené tažení proti Skytům 112
podrobení Thrákie a Makedonie 111,
112
Dáreios III., perský král (335–330 př. n. l.)
jeho dcera si vzala Alexandra Velikého
162, 163
poražen Alexandrem 161, 163
Dášgupta, Surendranáth, znalec indické
filozofie 23
Dějiny od Hérodota 146
Dějiny peloponéské války od Thukýdida
122, 123, 133
Delfy, sídlo věštyně Apollónova chrámu
96, 97, 112, 137, 151
athénská pokladnice 119
divadlo 149
úpadek 173
dělský spolek 118–119, 120, 129, 131,
159
demokracie, athénská 105, 119, 122,
131–136, 131, 133, 135, 157
hlasování 112, 133
nahrazení oligarchií 160
ostrakismos 132
shromáždění při hlasování 131, 131
Sókratovo odsouzení k smrti 133, 137,
143
staré rodiny jako omezení 132
výběr losováním 131, 132
vymoženosti 134
viz též vláda a správa
Démostenés (384–322 př. n. l.),
athénský řečník 157–159
smrt 160
dharmá 20, 24
diadochové, Alexandrovi nástupci 164,
167
Didyma, Apollónova věštitelna 96
Dionýsos, řecký bůh, oslavy 100,
148–149, 148
dithyrambos, původ řecké tragédie 148, 148
divadelní tradice 148–151, 148
divadla, řecká 88, 138, 148, 149, 176
doba železná 70
dolmeny 70
viz též megalitické monumenty
doložení, využití otroků 125
domestikace zvířat
v Číně 34
v Indii 11
doprava, kolová
keltská 66
tažné vozy, harappské 14
válečné vozy 14, 36, 46, 58, 65
Džórové 90
drama viz též řecká literatura
Džihlam 8

E

Egeis 85, 90–92, 92
populační růst 92#93
rozsah a obyvatelstvo 123–124
vzácný výskyt kovů 92, 93
zemědělství 92, 125
zeměpisné poměry 84–85, 93
Egypt
nezávislost na Persii 156
ochota Egyptanů pojmát Alexandra
jako boha 160
podmanění Kušity 62, 74–75, 74
Ptolemaiovcí, dynastie 164
ptolemaiovská flotila 165
úpadek 74–75
vliv řecké kultury 73, 75
vliv za hranicemi nilského údolí 58
vpád Asyřanů 75
ekonomický vývoj
Athény 125
helénistický svět 167
podnikání Alexandrovými válkami 167
růst pod vládou tyránů 104
vznik platidla, Čína 46
Elam 75, 78
Epikúros (341–270 př. n. l.), řecký filozof
173, 173
Eratostenés (279–194 př. n. l.), řecký
vědec 170, 175
Eretria 112
Etiopové 59
Etruskové 109, 177
Eufrat 176, 177
Eukleidés (323–283 př. n. l.), řecký
geometr 170
Eurípides (484–407 př. n. l.), řecký autor
tragédií 126, 148, 149
Evropa, pravěká 64–71
hranice mezi severem a jihem 65
hutnictví 66, 67, 70
kulturní zaostalost 64–65, 69–70
megalitické monumenty 67–69, 69, 70,
71
národy 66, 67
poslední velká civilizace, která vůbec
vznikne 65
zdroje 64, 67
Ezop, bajkář 98

F

Fars 75
Feidiás (500–431 př. n. l.), řecký sochař
105, 136, 153
Filip II. (382–336 př. n. l.), makedonský
král (359–336 př. n. l.) 156–159, 156,
157
porážky Athénanů a Thébanů 159
filozofie 173–175
Epikúrova škola 173
iónská škola 139–141
konfucianství 47–51, 50
kosmologické představy 140–141
kynikové 173, 174
nehmotná skutečnost 141
Řekové vyvíjejí racionální myšlení
136–139
seznam hlavních řeckých filozofů 143
stoicismus 173–175
školy
Aristotelovo Lykeion 145, 170

Platónova Akadémie 143, 145, 170
Ptolemaiovo Múseion, 170
taoismus 50, 51
viz též jednotliví filozofové
Finové 66
Foiničané
abeceda 79, 90
kolonizace 109
založili Kartágo 109, 177
Fókis 157
Frygie 100

G

Ganga 9, 16
Garuda, hinduistický bůh 25
Gautama, Siddhártha viz Buddha
germánské kmeny, 66
Gogol, Nikolaj Vasiljevič (1809–1852),
ruský spisovatel 150
gramotnost 81
v Číně 37
v Indii 13, 29
východní Středomoří 86
Gudžarát 13, 20

H

Hadrianus, (76–138) římský císař 172
Halikarnássos 86, 146
hamitské národy 59
Hanuman, opičí bůh 20
Harappa, město 8, 12
harappská kultura 11, 12, 12, 20
pečetě 13, 13, 21, 23
sošky 10, 12, 14, 29
uctívání Šivy 21–23
úpadek 13–14
urbanistický plán 12, 15
význam koupelí 12
helénistický svět 156–179
bohatší než předchůdci 167
duchovní život 169–170
království 164–167, 165, 166, 167
makedonská říše
za Alexandra 160–164
za Filipa II. 156–159
města 167–169
stoická filozofická škola 171, 174
šíření řecké kultury 167–169
věda 170
všeprostupující iracionalita 173
vzestup východních kultur 173, 174
zájem o literaturu 167
Héra, řecká bohyně 94, 95
Héraklés, řecký hrdina 157
hermovky, zhanobení 136
Hérodotos (484–424 př. n. l.), řecký
historik 58–59, 78, 86, 86, 106, 114,
146–147
Hérón z Alexandrie (2. století n. l.), řecký
konstruktér 170
Hésiodos (kolem 700 př. n. l.), řecký
básník 146, 148
Himálaj 8
hinduismus 21–25, 27
hinduistická mystika 23
hinduistický panteon 21, 23, 23
Hindúkuš
překročení Árijci 14
překročení Peršany 76
Hippokratés z Kóu (460–370 př. n. l.),

řecký lékař 142, 143
historiografie, řecká 146–147
Homér, autor *Íliady* a *Odysseie* 16, 90,
95–96, 95, 96–99, 104, 135, 148
výjevy z těchto děl v umění 94, 96, 120,
167

Homo erectus pekinensis 32, 32
jakožto uživatel ohně 32
hoplité 100–101, 101, 102, 106, 131,
157
spartská aristokracie 106
zbraně a brnění 100, 101, 117, 126

hrnčířství
čínské 34, 36, 45, 54
druhy keramiky 108
indické 11
řecké 90, 94, 98, 100, 101, 105, 112
athénské 114, 117, 125, 131
korintské 103, 106, 125

hroby
Dáreios I. 79
dynastie Šang 37, 53, 52
Kýros Veliký 76
megalitické 67–69
perští králové 77

CH

Chajbarský průsmyk 9
Chan, dynastie 31, 34, 43
chavinská kultura v Peru 64
opracování kamene 62
chetitská říše 72
Chios 100, 157
chrámy
Apollónův 137, 151
Athénin 82, 89
buddhistické, jeskyně v Adžantě 26,
27
čínské 45
Día Olympského 172
Ggantija 71
Erechtheion 130
Héfaistova svatyně 118
Malta 69, 71
Parthenón 82, 105, 128, 130, 134, 151,
153
Poseidónův 115, 160
řecké 120, 152
Svornosti 109
Chryšippos (3. století př. n. l.), řecký
filozof 171
Chúzestán 75

I

Ibsen, Henrik Johan (1828–1906), norský
dramatik 150
Íliás od Homéra 94, 95–96
Indie, starověká 8–29
árijská kultura 14–24
čínský vliv 13
izolace od vnějších vlivů 10, 20
kastovní soustava 8, 16–17, 24
království na severu 18
kulturní zaostávání jihu 18
mezopotamský vliv 11
mystika a mytologie 23
rasová diferenciace 9, 11
vpády Árijců 14
indoevropské národy 14, 66, 175
Indra, védský bůh války 15, 17

Indus 8, 9, 16
záplavy 13
Iónové 90, 95, 111
filozofické úvahy 139, 140–141

J

jadeit 34, 37, 40, 54, 63
kotouče 52
pohřební roucho princezny Tou Wan 43
Jang-c-tiang 31, 32
jazyky
aramejščina 79
čínština 44, 45, 50
dialekty 103
harappská kultura 13
klasické 87
latina 87
řečtina 87, 90, 91, 93–94, 103
úřední jazyk na Předním východě
151, 167
sanskrt 23
systémy transkripce 45
ve Středomoří 85
jeskynní malby a rytiny
Itálie 66
Namibie 57
Sahara 56
jízda 77
v perské armádě 114
v řeckých válkách 101, 157, 159
jóga 23, 27
judaismus, vliv zoroastrismu 81

K

Kambýsés, perský král (529–522 př. n. l.)
111
Kappadokie 164
Kartágo 109, 110, 164, 177–178, 178
porážky od Syrákús 109, 177
zničení 110, 177
kastovní systém v Indii 8, 16–17, 24, 28
Kašmír 20
Keltové 66, 165
doprava na kolech 66
napadení Makedonie 165
Kleopatra (68–30 př. n. l.), egyptská
královna (51–30 př. n. l.) 165
klimatické změny, Afrika 56, 57–58, 58,
59
kolonizace
Foiničany 109
řecká 93, 100, 105, 106, 108–109
kolos rhodský 174, 174
koně 14, 58, 65, 77, 101
konfucianství 48, 50, 51–52
praktická povaha 50, 51
Třináct klasických textů 48–51
Konfucius (551–479 př. n. l.), čínský
filozof 46, 47–51, 48, 49
konzervativní nauka 48
principy 48, 52
vliv na čínské úředníky 48, 50
Korint 103, 106, 109
Akrokorinthos, pevnost 158
athénská ekonomická hrozba 119, 121
korintský spolek 159
spojenec Sparty 120
vynález triér 113
viz též Sicílie; Syrákús
korintský spolek 159

Kós 157
Kroisos (zemřel 546 př. n. l.), lýdský král
100, 109–110, 112, 112
křesťanství
nesmířitelné rozdělení na duši a tělo
144
Platónův vliv 144
puritanismus 143
vliv zoroastrismu 81
východní Středomoří 84, 86
Křováci 59, 59
kšatříjové, vojenská kasta 16
kultury doby kamenné 20, 39
Kuš, africké království 60–62
vláda nad Egyptem 62
Kýros Veliký (zemřel 529 př. n. l.), perský
král 75, 76–78, 111
hrobka 76
obnovu chrámu v Jeruzalémě 76
osvěcená správa říše 77–78
porážka lýdského krále 111, 112

L

Lao-c' (604–531 př. n. l.), čínský filozof
50, 51, 51
Laurion, stříbrné doly 125, 130
lékařství viz řecká věda
Leónidas (zemřel 480 př. n. l.), král
Sparty 114, 115
Levanta, řecké obchodní stanice 93
lidské oběti 36–37, 36
lingam – předmět falického uctívání 21
literatura
řecká viz řecká literatura
v Indii 15–16, 18, 20, 23
východní Středomoří 86
Lóthal 12, 13
lovci-sběrači 8, 9
lukostřelba 46, 176
lunula 64
Lýdie, království 100, 109–111
podmanění Peršanů 111, 112
Lykúrgos (9. století př. n. l.), spartský
zákonodárce 106

M

Magadhsko, indické království 18
Mahábhárata, indický epos 18, 20, 22
Makedonie
Antigonovci, dynastie 165
expanze za Filipa II. 156–59
porážka Athénanů a Thébánů 159
spojenec Sparty 120
vojenská šlechta 156
vojenská technika 157
zlaté doly v Pangajském pohorí 157
makedonská říše
smíšená správa Makedonců a Peršanů
162
útoky Keltů 165
vytvoření Alexandrem 160–164
Malá Asie
dobytí Římany 166
návrat pod perské jho 122, 123
řecká města 109, 138, 146, 159
v Alexandrově říši 161
manželství
Alexandr Veliký 162, 163
Indie 17
Sparta 107
mapy
Alexandrovo tažení na východ 161
athénská Akropolis 129
fyzická mapa Číny 31
helénismus a město Pergamon 166
helénistický svět krátce po r. 200 př. n.
l. 165
Hérototův svět 86
klimatické změny na Saharě 58
megalitická Evropa 67
Mílétos 138
peloponnéská válka 121
perská říše a Achaimenovci 111
první civilizace na Předním východě 72
řecký svět Egeidy 92
sedm divů antického světa 174
Středomoří v r. 600 př. n. l. 178
údolí Indu 8
Marduk, babylonský bůh 76
Médové
pokoření Kýrem 76
vyvrácení Asýrie 75
méd, v Indii 11, 20
v Evropě 66, 67
Megalé Hellas 109, 115, 140
megalitické monumenty 67–69, 67, 69,
70, 71
stáří 68–69, 70
výskyt 67, 68
měna 81
mušle kauri 46
ražba mincí 18, 47, 124
Menandros (342–291 př. n. l.), řecký
básník komedií 148
Mencius (Meng Kche, 4. století př. n. l.),
čínský filozof 50, 51
menhiry 69
viz též megalitické monumenty
Meroé, hlavní město země Kuš 62
Messénie 107, 123
města 14
Čína 45–46, 54
harappská 8, 12, 15
helénistická 167–169
městské státy 101–108, 118, 153, 160
Aristotelés 104, 145, 170
Athény 129–136
Etruskové 70
Kartágo 177
po peloponnéské válce 170
přírodní poměry 102–103
ražba mincí 124
řecká *polis* 101–102
sbor občanů 103
omezení na hoplity 102, 106
úpadek 123
ústavy 104
vynález politiky 101
zákon a právní instituce 103
metoikové 98, 126, 146
Mexiko
olmécká kultura 62, 63, 63
počátek pěstování kukurice 63
Mezopotámie 12, 72
parthské království 176
Mílétos 139, 140, 160
divadlo 138
filozofické myšlení 139–141
Iněné látky 125
Ming, dynastie 30
Mithradatés I. (171–138 př. n. l.),
parthský král 174, 175, 176

Mithradatés II. (124–87 př. n. l.),
parthský král 176
Mo-c' (5. století př. n. l.), čínský filozof 51
Mohendžo-Daro, harappské město 10,
11, 12–13, 14, 15, 21
mapa údolí Indu 8
postava tančící dívky 12, 14, 29, 29
mongoloidní národy 62–63
monzun, Indie 10, 15
mořské národy 74
Múseion, založení Ptolemaiem I. 170
Myrón, řecký sochař 91
mystika
čínská 50
číselná 141–142
hinduistická 23
pythagorovská 173
řecká 96

N

náboženství
Čína
přírodní bůžci 42
role rodiny 41, 42
úcta k předkům 41
vliv na politické formy 42
Indie
árijské 15–16
buddhismus 21, 23, 27–29
džinismus 25
hinduismus 20, 21#25, 28
mnišství 25, 27
védské 15–16, 23–24
mystika a mytologie 23
Persie 81
Řecko viz řecké náboženství
zoroastrismus 81
Nabukadnezar II., babylonský král
(604–562 př. n. l.) 75
námoňní boj a taktika
Athény 112, 113, 120, 121, 122,
130–131
bitva u Salaminů 115, 116
Persie 111, 112, 114
válečné lodě 113
námoňní plavba
ve východním Středomoří 85, 85, 87
viz též námoňní moc
Napata, hlavní město říše Kušitů 62
nástroje
měděné 11, 66
železné 15, 44, 62
Naukratis, řecká obchodní stanice 74, 100
Naxos 118
negroidní národy 58–59, 60, 62
neolit v Číně 32, 34, 34, 54
nirvána, 23, 27
Núbie 62

O

období Válčících států 39, 40, 46, 47
obětní obřady
Čína 36, 43
zoroastrovské 81
obchod
čínská města 46
harappský 12–13
prostá směna 125
řecký 98, 100, 125
východní Středomoří 85, 86, 87, 92, 93

obývání měst 81
Odysseia (Homéros) 95, 95
Odysseus 135
olmécká kultura ve Střední Americe 62,
63, 63
bohové přijatí Aztéky 63
písmo 63–64
olympijské hry 90, 91
olympští bohové 94
Olympos, hora 96
opracování kamene 64, 68
Ordos, plošina 32, 33
otroctví 97–99, 99, 108, 125
heilóti 107, 118
odsouzení otroctví stoiky 174
oživování pythagorovského mysticismu
173

P

paláce
čínské 43
mykénský 129
perské
Pasargady 76
Persepolis 79, 79, 80
Paňdžáb 8, 13, 14, 17
vzpoua Alexandrových armád 161
papyrus 170
Parmenidés (510–450 př. n. l.), řecký
filozof 141
Parnové (Parthové) 175
Parthenón, athénský chrám 82, 105, 130,
151, 153
sochařská výzdoba 128, 134
parthská říše 174, 175
ovládnutí Hedvábné cesty do Číny
174–176
stát 176–177
Pasargady 76, 81
peloponéská válka 120–123, 121, 122,
123, 130
konec 122–123
porážka Athén 121–122
strategie 120–121
Thúkydídův popis 147
výčitky demokracii 133
výprava na Sicílii 122
peloponéský spolek 112
Peloponéšos 92, 93, 114, 122
vláda Makedonie 160
peníze viz ražba mincí
Pergamon, království 146, 165, 166, 168
knihovna 170
pergamen 170
Periklés (490–429 př. n. l.), athénský
státník 82, 86, 120–121, 129, 130,
131, 132, 133, 136
pohřební řeč 133
Persepolis 77, 79–81, 79, 80
vydrancování Alexandrem 161
Persie 75–81
achaimenovská dynastie 75, 78, 111
Alexandr se prohlásil za následníka
perského trůnu 161
Dáreios I. 78–81, 111
Dáreios III. 161, 163, 163
královské hroby 77
kultura 81
Kýros Veliký 75–78, 76, 111
náboženství 81
porážka od Alexandra 161
úpadek 156
útok na Athény 82, 112
válečné loďstvo 111, 112, 114
válka proti Řecku 111–116, 122–123
vliv řecké architektury 75
perská říše 75, 76–81
decentralizace za Dárcia I. 178
hmotné zdroje 77
konsolidace 78
prolínání civilizací 78, 81
satrapové 78, 161, 167, 169, 175–176
Súsy, správní středisko říše 78
Peru, chavinská kultura 63, 64
pinjin, oficiální přepis do latinky 45
Piréné 89
písmo
civilizace údolí Gangy 18
čínské piktogramy 45
etruské 70
foinická abeceda 79, 90
foinické 90
harappské 13
hieroglyfy ve Střední Americe 63–64
kaligrafie 44
Lýdie 100
perská říše 79
privilegium čínské elity 44
první řecký nápis 90
Platón (427–347 př. n. l.), řecký filozof
133, 136–137, 139, 143
nehmotná povaha skutečnosti 141,
143–144
o Sókratovi 133
Pythagorův vliv 141–142, 143
racionálního uvažování jakožto
ospravedlnění výsad vládců 136
Sókratův žák 143, 143
spisy 144–145
plodiny 66
ječmen 60, 85
kukuřice 63
obilí 86, 100
proso 36, 60
pšenice 60, 85
rýže 13, 18, 60, 81
pluh 34, 66
podnebí
Čína 31, 32
Indie 10
pohřební rituály 36–37, 36, 38
politické systémy
Čína 36
helénistická etická a politická filozofie
170–173
Indie 17
Řecko
aristokracie 96–99, 104, 106
demokracie viz demokracie,
athénská
monarchie ve Spartě 96, 106
oligarchie 104, 106, 122, 133, 160
politikové 132–133
tyrani 104, 104, 105, 106
populační přírůstek
Egeidy 92–93
v helénistickém světě 167
Poseidóniá 115
pověra 136–137
lidová 141
v řeckém lékařství 142
pozorování Slunce 68
právo a právní instituce

a demokracie 131–132
navržené čínskými „legalisty“ 47
placené poroty 132
řecké městské státy 103, 106
zákony města Gortýny 87
Práxitélés (4. století př. n. l.), řecký sochař
153
propylaje 82, 130
přírodní zdroje, Evropa 64, 67
Ptolemaios I. Sótér (367–283 př. n. l.),
egyptský král 164, 164, 170, 173
Ptolemaios z Alexandrie (2. století n. l.),
egyptský astronom 142
Ptolemaiovcí, egyptská dynastie 73,
164–165, 165
převzetí božského postavení 173
punské války 178
Pygmejové 59
pyramidy 63
Pyrrhos (318–272 př. n. l.), épeirský král
(295–272 př. n. l.) 178
Pythagorás (570–500 př. n. l.), řecký
mystický matematik 141–142, 141
vliv na astronomii 142

R

Ráma, hinduistický bůh 20, 21
Rámájana, indický epos 18, 20, 21
ražba mincí 18, 164, 174
čínská 47
řecká 100, 103, 124, 125
Sparta odolává zavedení peněz 100, 106
stříbro 100
Rgvéda, indický náboženský text 15–16,
23, 25
Rhodos 157
Róxana (zemřela 311 př. n. l.), baktrijská
manželka Alexandra Velikého 163, 164

Ř

řecká civilizace 91, 123–129
ekonomické základy 125
heilóti 107, 118
helénistická duchovní činnost 169#170
helénistický svět 156–179
klasická 124–125
kolonizace 93, 100, 105, 108–109
manželství 127
metoikové 98, 126, 146
mužská homosexualita 127–128
občanství 102, 103–104, 107, 126, 128
otroctví 97–99, 99, 125, 126
pohrdavý přístup k obchodu 98, 128
politický vývoj 101–108, 118–123
populační tlak 100
postavení mužů 126
pověřivost 136–137, 141, 142
pozemková šlechta 96
propuštění 98, 107, 126
přínos mýtických a mykénských vlivů
91
ražba peněz 103
rozvod 126–127
společenské instituce 126–128
šíření po Evropě 92–93
šlechta 96–97, 106
velkostatkářská 96, 128
vědomí sounáležitosti 90–91, 93–94
vývoj racionálního myšlení 136–139
význam *Íliady* a *Odysseie* 95

vzdělání 127
zemědělství pro vlastní spotřebu 125
ženy
 odepření vzdělání 127, 127
 podřízené postavení 126–127, 126
viz též civilizace
řecká kultura
 druhy keramiky 108
 filozofie 124
 odkaz 153–154
 sjednocující účinek společného jazyka 90–91
 šíření Alexandrem 163–164
 šíření do Malé Asie 89
 šíření helénistickými královstvími 166, 167
vliv na Egypt 73, 75
vliv na perskou architekturu 75, 79–80
vnější vlivy 99
zákoník 87
viz též řecké umění; řecká literatura
řecká literatura
 básnictví a drama 124, 124, 148–151, 146, 148
 didaktický náboj 148
 komedie 148, 150–151, 151
 podpora tyrany 148
 role sboru 148
 tragédie 148–150, 148
 dějiny 146–148
 vývoj divadla 148–149, 148
řecká mytologie 146, 149
řecká věda 139–143
 abstraktní uvažování 139
 astronomie 142
 atomová teorie 141
 číselná mystika 141–142
 helénistické období 170
 lékařství 142, 143
 matematika 141–142, 170
 povaha vesmíru 140–141
 teorie nejsou podrobeny zkoušce pokusem 143
 teorie živlů 141, 142
 vědecké představy potlačeny lidovou pověrrou 141
 viz též filozofie
řecké náboženství
 astrologie 173
 panteon 94, 94
 pověřivost 136–137, 141, 173
 úpadek v helénistickém období 173
 věštírny 96, 97, 112, 137, 161
 vzestup východních kultů 173, 175
 zaměření na člověka 94–95
řecké umění 94, 99–100, 151–155
 Láokoón a jeho synové 179
 památky 90, 91, 99, 101, 102, 104, 104, 105, 107, 120, 127, 135, 146, 152–153, 154, 155
 postavy z komedií 99, 151
 s úpadkem demokracie se dostavilo ochabnutí 136, 151
 velký oltář zasvěcený Diovi 146, 168
vliv Egypta 99, 102, 152
vliv monumentálního sochařství
 Východu 174, 175
 vnější vlivy 99, 99, 102, 152–153
 vývoj ve směru naturalismu 153
řecko-perské války 112–116, 129
údaje nashromážděné Hérodotem 146–147

řeční žoldnéři 72, 81, 93, 99, 173
Řekové 90–117
 flotila 113, 115
 hoplité 100–101, 101, 102, 106, 117, 126
 individualismus 97, 134–135
 jazyk 87, 90, 91, 93–94
 množství obyvatel 124
 pojem ctnosti 134–135
 porážka Peršanů v bitvě u Eurymedontu 111
 přínos starověké civilizaci 88, 124–125
 válka s Persií 82, 111–116, 122–123, 129
 vojenská technika 100–101, 101
 viz též Athény; Sparta
Řím 70
 srovnal Kartágo se zemí 110
 vzestup moci 177–178
Římané 87, 129, 138, 177

S

Sahara
 jeskynní malby 56
 klimatické změny 58
 národy 58–59
 skalní umění 60
 vegetace na savaně 58, 60
San Lorenzo, obřadní středisko Olméků 62
Sardy, bývalé hlavní město Lýdie 112
Sargon I., akkadský král (2334–2279 př. n. l.) 11
Satladž 8
satrapie
 vznik Parthie 175–176
satrapové
 Seleukovci se opírají o satrapie 167
 zavraždění Dáreia 161
 zřízení funkce Dáreiem 79
Seleukeia, hlavní město říše Seleukovců 167
Seleukos (325–281 př. n. l.), makedonský vojevůdce, zakladatel říše Seleukovců 165
Seleukovci, dynastie 165, 165
 absolutní vláda zděděná od Achaimenovců 167
 konflikt s ptolemaiovským Egyptem 175
 omezení jejich panství na Sýrii 176
 slabost na východě 175
 spojení helénistické a východní civilizace 167
 vypuzení z Íránu ve prospěch Parthů 174
Sicilie, řecké osídlení 109, 120, 140, 177
Sindh 13
Si-tiang, řeka 31
Siva, oáza 161
skalní umění 57, 60
Skytové 76, 78
Skytové zahnali Peršany 112
sloni, nasazování v boji 18, 161
Slované 66
Sofoklés (495–406 př. n. l.), řecký autor tragédií, 148, 149, 151, 153
sochařství 18
 buddhistické 26, 29
 hinduistické 24
 Mohendžo-Daro 10, 12, 14, 29

olmécké 62, 63
perské 78, 80
řecké viz řecké umění
viz též bronzové sochařství
Sókratés (470–399 př. n. l.), athénský filozof 133, 137, 139, 139
Solón (638–558 př. n. l.), legendární zákonodárce 105, 108
Sparta 96, 101, 106–108, 107, 115, 119, 121, 144
 dědiční králové 106
 hegemonie 122
 heilóti 107, 118
 koalice proti Athénám 120
 korintský spolek, nečlen 159
 nejkonzervativnější přístup k problémům 100, 106
 nový spolek jako protiváha Sparty 123
 perská pomoc v peloponnéské válce 122
 porážka armády u Leukter 123
 postavení žen 126
 přírodní poměry 102
 soupeření s Athénami 118
 strach z domácí vzpoury 107–108
 válka proti Persii 122
 vláda 106–107
 vůdce koalice proti Athénám 120
 vůdce peloponnéského spolku proti Persii 112
společenský vývoj v Číně 35–36
společnost, řecká 96–99, 128–129
společnosti doby bronzové 16
 Egypt 74–75
 Evropa 65, 67
stavba cest
 na Balkáně 86
 perská říše 79
stavební materiály
 čínské 43
 helénistických království 169, 173
 pálená cihla 12, 13
 perské 79
 v řeckých městských státech 103–104
Stonehenge 68
střediska obřadů
 Chavín 64
 olmécká 63
Střední Amerika
 olmécká kultura 62, 63
 zemědělství 63
střední Asie
 karavanová trasa 175–176
Středomoří, východní
 dovoz kovů 85
 jazyky 87
 klasická kultura 86, 124–125
 mnohostranná civilizace 84–85
 pojem klasický 87
 přímořská civilizace 85
 středomořské poměry 84–85
stříbro
 na ražbu mincí 100, 103
 naleziště v Lauriu 130
střpy 6, 29
Sumer 72
Sün-c' (3. století př. n. l.), čínský filozof 50
Súsy 78
Syrákúsy, korintská kolonie 109, 120, 121, 169, 176
 a Kerkýra 178
 cíl výpravy na Sicílii 177

hrozba Říma 178
válka proti Kartágu 177, 178
Sýrie
 v Alexandrově říši 161
 v říši Seleukovců 165

Š

Š'-chuan-ti (3. století př. n. l.), první císař dynastie Čchin 52, 55
Šang, dynastie 39, 40, 45, 53, 54
 kulturní vlivy 36, 37
 jazyk 44
 panství 36
 sesazení Čouy 37, 42–43
Šiva, hinduistický bůh 21–23, 23, 24, 24
školy
 Aristotelovo Lykeion 145, 170
 Platónova Akadémié 143, 145, 170
šídlové, kasta nedotknutelných 16

T

Taharka, egyptský král (690–664 př. n. l.) 74
tanečnice, Harappa 12, 14
taoismus 50, 51
Thalés (640–546 př. n. l.), řecký filozof 140
Théby 123, 157
 srovnány se zemí Alexandrem 160
Themistoklés (514–449 př. n. l.), athénský státník 132, 133
Thermopyly, průsmyk 159
 bitva 114, 115
Thespis (6. století př. n. l.), řecký básník 148
Thessalie 159
Thrákie 67, 112, 159
 kolonizace řeckými rolníky 93
 podrobení Dáreiem I. 111
Thúkydídés (460–400 př. n. l.), řecký historik 122, 122, 123, 133, 133, 147
triéry, řecké 113
Trojánky od Eurípida 126
Tuaregové 58
Tyros, dobytí Alexandrem 161

U

údolí Gangy 13, 17–18, 20, 28
 kulturní dominance 18
údolí Indu 8, 9, 10, 11, 14, 78, 111
údolí Jang-c-tiang 40
údolí Žluté řeky 31–32
 středisko čínské civilizace 34, 36, 40
umění
 jeskynní malby 56, 57
 kaligrafie 44
 období Šang a Čou v Číně 37, 52–53, 54
 perské 78
 předbuddhistické Indie 29
 řecké viz řecké umění
 římské 87
 skalní malba 60
 středoamerické 62, 63
 viz též architektura; bronzové sochařství; řecké umění; šperky; sochařství
upanišady 20, 23, 24–25, 25, 27
Usire, egyptský bůh 73
Ústava od Platóna 144, 144

V

- vaišjové*, rolnická kasta 16
 kasta statkářů 17
 válečné vozy
 árijské 14
 čínské 36, 46
 Evropa 65
 Sahara 58
 viz též kolová doprava
 války
 peloponéská viz peloponéská válka
 punské 178
 řecko-perské (490 př. n. l., 480 př. n. l.)
 112–116, 129, 146
 trojská 120
 Varuna, vědecký bůh spravedlnosti 15, 16
 věda viz řecká věda
Vědy 23
 vegetace 58
 velký oltář zasvěcený Diovi a Athéně 146
 Věset
 zpusošení Aššurbanipalem 75
 věštby a věštírny
 Čína 42, 44, 44
 Řecko 96, 97, 112, 137, 161
 villanovští Italikové 70
 Višnu, hinduistický bůh 20, 23–24, 23,
 24, 25
 vládní a společenské struktury
 Alexandrova říše 162
 Parthové 176
 perská říše 77–78, 79, 81

Řecko

- demokracie viz demokracie,
 athénská
 městské státy 101–108
 oligarchie 104, 106, 122, 133, 160
 tyrani 104, 104, 105, 106
 vojenská aristokracie 97, 106
 v Číně
 jazyk 44
 mandát k vládnutí 43
 období Šang 37
 rostoucí moc 45
 v období Čou 37
 v helénistickém období 167–169,
 170–173
 za Seleukovců 167, 173
 satrapie 167, 169
 vojenská technika
 boj muže proti muži 100
 Čína 46
 makedonské falangy 157, 159
 obléhání měst 157
 parthští jezdci střelící lukem za jízdy
 176
 řečtí hoplité 100–101, 101
 vozíky, Harappa 14
 výprava na Sicílii 122, 131, 136, 177
 vztyčené kameny 68, 69
 viz též megalitické monumenty

W

- Wade-Gilesova transkripce 45
 Wang-čcheng, hlavní město Čouů 45

X

- Xenofón (430–354), řecký historik 156
 Xerxés I., perský král (485–465 př. n. l.)
 77, 80

Z

- zákazy týkající jídla 17
 Zarathuštra 81
 zbraně
 bronzové 14, 46
 katapulty 157
 monopol šlechty 41
 rituální 36, 37
sarissa, šestimetrové kopí 157, 159
 železné 44, 46, 62
 zbraně a brnění
 čínské šlechty 46
 hoplitů 100–101, 101, 102, 106, 117,
 123, 126
 viz též zbraně
 zdokonalení pergamenu 170
 zelenina, Amerika 63
 zemědělství
 Afrika, šíření na jih 60
 Amerika 63
 Čína 32, 34, 36, 42
 šíření z údolí Žluté řeky 34

- egejské 92, 125
 Evropa 65–66
 harappská kultura 12
 Indie 10, 11
 specializace v Athénách 105
 viz též obilniny; zelenina
 Zénón (340–265 př. n. l.), řecký filozof
 171
 Zeus, řecký bůh 94, 95, 154
 zlato 64, 65, 157
 zpracování kovů
 Čína 36, 37, 44–45, 54
 Evropa 66, 67, 70
 helénistický svět 170
 království Kuš 62
 šíření 81

Ž

- železo
 Afrika 60
 Čína 44–45
 Evropa 70, 77
 Indie 15
 ženy, postavení 125, 126–127
 Žlutá řeka neboli Chuang-che 31–34, 31,
 33
 žoldnéři
 makedonští 173
 řečtí 72, 81, 93, 99, 111, 156, 173